

Пловдивъ, декември — януари 1897. Celje, decembra — januarja.

ПРЕГЛЕДЪ — PREGLED.

Бр. 9. и 10. — Br. 9. i 10.

I. СТЕНОГРАФЪ — STENOGRAF:

1. Развѣтното и днешното състояние на стенографията въ славянскитѣ страни. Отъ Јосифъ Дюрхъ	113
2. Hrvatska stenografija, priredio F. Magdić. (Svršetak.) Ocjenjuje prof. M. Vamberger	118
3. Одговор на „Одзив на Христево“. Написао Л. Уаун Мирковић	182
4. Нашии гг. naročници — Къмъ нашитѣ гг. абонати	130
5. Стенографически новини — Stenografske novine — Стенографске вѣсти — Stenografske vesti	131
6. Отъ египетство. Iz stranoga svijeta. Из страного света. Iz drugih dežel	132
7. Книжовностъ. Književnost. Книжвеностъ. Književnost	132

II. СТЕНОГРАФИЧЕСКА ПРИТУРКА — STENOGRAFSKA PRILOGA:

Бр. 9. Br.

8. Дијаška (Gaudemus igitur), zložil J. Stritar	65
9. Благодарностъ, отъ „Етиката“ на А. Безеншекъ	66
10. Благодарностъ, споредъ дебатно писмо	67
11. Forum Romanum, srjevaо Iv. Ev. Sarić	68
12. Socijalna pedagogika	69
13. Говор Нъ. В. кнѣза Николе I. 2-ог Јануара 1897	71
14. Габелсбергеровата стенографија — Gabelsbergerova stenografija	72
15. Nekaterе okrajšave v slovenski stenografiji, sestavil A. Potrč	72

Бр. 10. Br.

16. Продѣтъ, отъ М. Московъ	73
17. Благоволение, отъ „Етиката“ на А. Безеншекъ	74
18. Благоволение, споредъ дебатно писмо	75
19. Glazba, po engleskom priredila Jagoda Truhelka	76
20. Filipa Kodermana, odlikovanemu nadučitelju. Zložil A. Bezenšek	77
21. Narodni pregovori	77
22. Планета Март, по Фламариону	79
23. Ученицитѣ и стенографията — Učenci in stenografija	80

Нѣкои отъ нашитѣ абонати не сѣ платили още за 1895 година, при всичко че нѣмъ напомнявахме. Мнозина други ни дължатъ за минѣлата година. Нашето списание е съразмѣрно ефтино и е могло да се подѣржа само съ големи жертви отъ нашата страна. Ако ние правихме жертви, а други не искатъ ни да испълнятъ дългѣтъ си, то не остана друго, освѣтъ да спрѣмъ за сега издаванетоъ на „Югославянски Стенографъ“.

Nekateri naši gg. naročnici še niso plačali naročnine za 1895. leto, če tudi smo jih opominjali. Več drugih nam je pa na dolgu za lanski tečaj. Naš časopis je razmeroma po ceni in se je mogel samo z velikimi žrtvami od naše strani vzdrževati. Ako smo mi doprinesli žrtve, a drugi nočejo niti svojega dolga izpolniti, to nij preostalo drugo kakor prenehati za zdaj z izdavanjem «Jugoslavjanskega Stenografa».

Молимо наше дужнике за 1895. и 1896. год., да похитаяу чимъ прије са претплатомъ.

Molimo naše dužnike za 1895. i 1896. god., da pošalju čim prije pretplatu poštanskom naputnicom.

Uredništvo «Jugosl. Stenografa»
u Plovdivu (Philippopol).

Развитието и днешното състояние на стенографията въ славянскитѣ страни.

Отъ Йосифъ Дюрихъ.

Между Славянитѣ сжъ собствено Русситѣ, у които бѣше направенъ първия опитъ по стенографическото искусство. Това стана въ Москва въ 1792. год., когато единъ неизвѣстенъ авторъ Франъ Анри (Henri?) издаде нѣкаква „тахиграфия“, за която днесъ нищо не се знае и която — както показватъ обстоятелствата — бѣше прѣводъ на французката слоговна система отъ Coulon de Thévenot. Въ 1806. год. слѣдва «Okygraphie Russe» отъ Godfroy, която излѣзе въ 1809. год. тоже на руский езикъ; тя е прѣводъ на французката позиционна система отъ Honoré Blanc. Съ прочутата Тайлорова английска система упознахъ се Русситѣ чрѣзъ едно трето лице, именно посрѣдствомъ приспособлението на Астиеровата „графдромия“ отъ Корфа въ 1820. година.

Нъ нито това съвѣстно дѣло, нито неговитѣ прѣдшественници и послѣдователи (отъ 1844.—1848. и 1854. год.) не възбудихъ никакво внимание, при всичко че се прѣпечати Корфовото съчинение въ 1841. година безъ съгласието на автора, и при всичко че захванахъ да се интересуватъ за стенографията компетентни кръгове. Въ сжщата година именно обърна се руското правителство до самия Габелсбергеръ съ запитване относително русска стенография. Той обаче при своята скрупулозность отклони, да прѣпоръчи системата си, както си бѣше тя, да я приематъ Русситѣ, понеже бѣше убѣденъ, че такъва не би могла да послужи за руското бързописание. „За тази цѣль би трѣбвало тя да се промѣни съвсѣмъ, както въ вокалната и консонантическата система, така и въ отношението на граматикалното устройство, съобразно съ това, както го изисква различието на звуковетѣ и естественното устройство на руский езикъ.“ Своето мнѣние формулираше Габелсбергеръ още така: „Ако искаме, да има единъжъ една трайна русска стенография, то тя трѣбва да се образува сама отъ себѣ си и трѣбва да се приспособи точно на гения ѝ.“ По тая причина Габелсбергеръ е търсилъ нѣкой русски сътрудникъ; като не го е намѣрилъ, то останахъ Русситѣ тогава безъ оригинална русска Габелсбергерова система.

Последния наследникъ и работникъ по английско-французкитѣ геометрически начала, който се тоже повлия отъ Питмена, бѣше генералъ-майоръ М. И. Ивановъ, който издаде своята система (подкачена 1833. г.) въ 1858. година. Тая система се доста харесваше и се употрѣбваше на практика въ Руссия начиная отъ 1860. година.

Реформитѣ, които се въведохъ въ Руссия (1862. година) по правосѣдието, възбудихъ отъ ново интереса за стенографията въ правителственнитѣ кръгове. Испратени бѣхъ юриститѣ (Фонъ Бракке и баронъ Торнау) въ Германия (1863. година), за да се информиратъ тамъ върху стенографията и стенографическитѣ движения. Назначена бѣ и една комиссия, която да се погрижи за разрѣшението на възбудения въпросъ за една русска стенография. Тя се съгласи прѣди всичко върху това, да рашпише една награда отъ 1500 рубли и 1200 екз. въ полза на съчинителя на най-добрата русска стенография (било оригинална, било прѣводъ). Тая награда се рашписа въ 1864. година. Прѣдставихъ се въ опрѣдѣлений срокъ 28 систематически скици, отъ които обаче никоя не получи наградата; само се означихъ (въ 1865. година) прѣводътъ на Габелсбергеровата система отъ Олхина и прѣводътъ на Щолцевата система отъ Паулсона и Мессера като „най-способнитѣ за понататѣшното прѣобразование“. Тогавя правителството разрѣши, че може да се прѣподава и по двѣтѣ тия системи въ нѣкои училища. (По системата на Иванина се е вече прѣподавало.)

Въ това врѣме се появи силна вѣстникарска война измежду послѣдователитѣ на двѣтѣ системи. По-подирѣ излѣзохъ различни учебници споредъ тѣзи и други системи. Покрай прѣвода на Олхина се распространяваше Габелсбергеровата система още споредъ взаимния прѣводъ на барона Торнау и Д-ръ Цейбига (1863. и 1864. год.), и то най-много отъ Устинова, който издаваше отъ 1870.—1872. г. едно мѣсечно списание съ това писмо; а по-сетѣ (1881. година) се доближи същия по-вече до чешкий прѣводъ на Габелсбергеровата стенография (Těšnoris český). По същия начинъ дѣйствоваше около 1880. год. за Паулсонъ-Мессеровата система Длусский, който издаваше нѣколко учебници и едно стенографическо списание А за Ивановата система се появи главний прѣдставитель Артоболовский, който захвана въ 1866. година да издава едно списание. Освѣнъ това публикувахъ Глюске и Шевляковъ (1866. г.) особена система, за която се намѣри сътрудникъ Брайковски въ 1868. год., както за Паулсонъ-Мессеровата Терне въ 1874. година.

При всички тия подбудителни работи общественний интересъ за стенографията не е никакъ порасналъ въ Руссия, нѣ за жалость

все по-вече охладнява, така щото днесъ не може да стане дума за никакъвъ стенографически животъ въ Руссия. Съ стенографията се занимаватъ само още нѣкои стенографи (по-вечето дами) по професия, особено за вѣстникарски цѣли, и то по-голтмата частъ споредъ Щолце, а Иванинъ е вече отдавна забравенъ.

Въ послѣдно врѣме излѣзе още единъ прѣводъ на Роллеровата система отъ Камински (1891. год.), едно приспособление на чешката стенография (Těšnoris český) отъ Кривошъ (1893. г.) и една твърдѣ забѣлѣжителна оригинална система, която се само легко основава върху Паулсонъ-Мессеровата, отъ Рудановский (1895. година.)

Въ старото полско царство бѣше парламентарно и хомилетическо ораторство достигнало до висока степенъ на развитието; нѣ при всичко това нищо не знаемъ за употрѣблението на стенографията въ тая страна. За това и по-бурнитѣ епохи на новитѣ врѣмена не сж докарали до никакво подобрене. Даже (въ 1861. год.,) когато съ въвожданието на парламентаризма въ Австрия се отвори тоже първото областно събрание въ Галиция, не е имало тамъ никакви стенографи, нѣ сж държали протоколитѣ обикновени бързописци. Историата наистина знае за нѣкои по-стари слаби опити на полската стенография, нѣ тѣ останахж безъ резултати. Така бѣше свършилъ учителтъ Иосифъ Пишъ единъ прѣводъ на Тайлоровата система вече въ 1838. год.; приготви го за печатъ новторно (1843. год.), нѣ едвамъ слѣдъ смъртъта на съчинителя въ 1866. година излѣзе тая стенография. А сега вече не е могла да има никакво влияние върху вжтрѣшното развитие на полската стенография. Сж щото може да се каже и за прѣвода на французската система (Hogré Blanc) отъ К. Крупски, която тоже излѣзе слѣдъ смъртъта му въ Варшава (1858. г.) Прѣводътъ на Габелсбергеровата система „на четиритѣ славянски главни езици“ (1849. год.) отъ Хегера занимаваше се по-вече съ чешката стенография. — Прѣводътъ на Щолцевата система отъ Квашиѣвски (1856. година) бѣше само на кратко съобщенъ въ едно стенографическо списание, безъ да излѣзе нѣкой учебникъ. Едвамъ съ прѣводитѣ на Габелсбергеровата система отъ Полински (1861. г.) и Олевински (1864. година) възбуди се общий интересъ за това искусство. Нѣ двамата основатели и тѣхнитѣ привърженици се карахж силно, така щото стана нужно, да се уравнятъ взаимнитѣ спорове прѣдъ сжда. Въ слѣдствие на това пакъ се отклони интересътъ на публиката отъ самия прѣдметъ, тжй щото днесъ не може да се говори за никакъвъ стенографически животъ у Поляцитѣ. Подиръ смъртъта на Олевински вижда, се че пропадна съвсѣмъ и неговата школа, когато Полински отъ врѣме на врѣме прѣдставява своята система

чрѣзъ издаванието на нѣкое списание. Послѣдната система се прѣподава тоже въ нѣкои училища, а въ галицийското събрание работятъ партизанитѣ на двѣтѣ системи. Други нѣкои рѣдки литературни явления по тая часть не сж възбудили въ обще никакво внимание.

Въ Ческо бѣше пѣрвото стенографическо съчинение прѣводѣтъ на Габелсбергеровата система отъ Игнатъ Яковъ Хегеръ, по която той вече въ 1845. г. дѣржа прѣподавания на университета въ Прага. Това съчинение излѣзе въ Виена въ 1849. год. подъ заглавието: „Кратко рѣководство по стено-тахиграфия за четиритѣ славянски главни езици, именно ческия, полския, иллирския и руския, съ нѣмскій прѣводъ споредъ собствена пространна система. Ческо-славянска стенография отъ Игнатъ Яковъ Хегеръ“. Тази книга обаче имала е по-голтмо влияние върху нѣмската оригинална система, отъ колкото върху по-нататъшното развитие на ческата стенография. Забѣлѣжително е това, че самия Габелсбергеръ прие знакѣтъ за „ч“ отъ Хегера, който се е въ обще рабски придѣржалъ о самия оригиналъ, безъ да земе особено прѣдъ видъ свойствата на ческия езикъ. Като се отворихъ въ 1861. год. събранията въ Австрия и се появи нуждата отъ стенографи, расписа Прашкото стенографическо дружество (основано въ 1859. г.) една награда отъ 25 дукати — подарена отъ прѣдсѣдателя Хенрикъ Фюгнеръ — за най-добрия прѣводъ на Габелсбергеровата система на ческия езикъ (1861. год.) Наградата не се присѣди на никоя отъ прѣдставенитѣ съчинения, само се даде похвално признание на нѣкои отъ тѣхъ, а дружеството избра единъ комитетъ, комуто възложи рѣшението на дадената задача. Комитетѣтъ издаде своето съчинение въ 1863. година подъ названието *Těsnořivěšeský* (ческа стенография). Този учебникъ се уреди окончателно въ 1864. година въ главнитѣ му точки и съчинява до днешния день единственната упражнявана система на ческата стенография; споредъ нея се испитватъ тоже учителитѣ по стенографията въ срѣднитѣ училища. Въ областнитѣ събрания, гдѣто се говори чески, както и при други практически работи, употребява се въ Чехия исклучително тая система.

При всичко че си има тая система исклучително положение и се упражнява вече много години, намѣрихъ учителитѣ по стенографията и практическитѣ стенографи (по между имъ даже и членоветѣ на пѣрвобитния комитетъ) въ стенографското събрание въ Брюнъ (.888. год.), съгласно съ мнѣнието на Габелебергера, че тая система не е напълно подходяща за ческия езикъ и изявихъ, че трѣбва да се стрѣмимъ къмъ една оригинална система. Тя би трѣбвало да е възникнѣла отъ духа на славянскитѣ езици, за да може да обхване

всичкитѣ тия езици, тѣй като у чуждитѣ системи липсувала естествена основа за една добра славянска система, която би могла да отговара на всичкитѣ изисквания. Въ слѣдующий стенографически конгресесъ въ Прага (1891. г.) бѣше избранъ единъ „стенографическо-наученъ комитетъ“, който има за задача, да испитва съчиненията, каквито би постѣжили по тази частъ, и е задълженъ да докладва при първото стенографическо събрание. На комитета (подъ прѣдсѣдателството на проф. Пражакъ) се прѣдставихъ до сега съчиненията отъ слѣдующитѣ автори: Дюрихъ, Габа, Холасъ, Крондлъ, Плихалъ, Полински, Рудановски, Сухецки, Шерцлъ и Зупанъ. Рѣшението до сега още не е послѣдвало. — Прѣводътъ, издаденъ отъ Прашкото стенографическо дружество (1864. година), прѣдставяватъ днесъ три списания: Těšnopisné listy въ Прага, Věstník těšnopisný въ Бърно и едно стенографическо списание въ Кралевъ дворецъ. Други литературни съчинения не сж имали никакъвъ успѣхъ.

У южнитѣ Славяни направи първия опитъ проф. Иванъ Винковичъ въ гимназиялната программа въ Винковци (1862. год.) съ статията: „Нѣколко упѣтвания по югославянската стенография.“ Прѣди да издаде сжщия единъ учебникъ, спрѣвари го смъртъта. Настоящата югославянска стенография се основава върху чешката (Těšnopis český). Първото приспособление (което се по-вече отклонява отъ нея) за хърватскій езикъ издаде Франъ Магдичъ (1864. г.) въ программата на Загребекото реално училище. (Третото издание излѣзе въ 1895. година).

Второто приспособление, което се доближава по-вече къмъ чешката стенография, публикува Антонъ Безеншекъ въ своето списание „Югославянски Стенографъ“, основано въ 1876. год. Това приспособление бѣше направено за хърватскій и словенскій езикъ. Въ хърватскитѣ училища допуснатъ е по настоящемъ прѣводътъ на Магдича; а системата на А. Безеншекъ се вкорѣни най-много въ словенскитѣ области (Крайна, Щирия, Корутания и Приморско) и въ България, на кѣдѣто бѣше прѣнесена отъ автора съ повикванието му отъ страна на българското правителство въ София, за да стенографира въ първото народно събрание въ 1879. година.

Тоже въ сърбската скупштина се стенографира споредъ системата на чешката стенография (Těšnopis český). Тя е приспособена отъ Јованъ Миловановичъ (1872. год.), сетѣ отъ проф. Пражакъ и Настасъ Антоновичъ (1875. г.) Учебникъ по сърбската стенография отъ Јованъ Миловановичъ излѣзе въ 1885. г. Системата на Магдича се прѣдставява въ настояще време отъ списанието Stenograf въ Загребъ, а системата на Безеншека отъ „Югославянски Стенографъ“ въ Пловдивъ.

Hrvatska stenografija

(sustav Gabelsbergerov).

Priredio Franjo Magdić, profesor kr. vel. realke u m., ravnatelj saborskog stenografskog ureda, stručni izpitatelj kr. izpitnog povjerenstva za učitelje stenografije, predsjednik hrvatskog stenografskog društva u Zagrebu.

Treće prerađeno izdanje. Kruto vezana stoji 1 krunu 80 fil. Zagreb 1895. Troškom i nakladom kr. hrv. slav. dalm. zemaljske vlade. Autotipografski tisak Jul. Hühna u Zagrebu.

Ocjenjuje prof. Mijo Vamberger.

(Svršetak.)

Pomoćni su glagoli izradjeni dobro i izvedeni svi oblici, što ih trebamo. — Oblici: *ćete, ćete biti, ćete moći, morat ćete, ćete morati, ne ćete i ne ćete li* držim, da bi se dali izraziti bez prekrštanja, kojega bi se sada, pošto već imade svoju karakterističnu svrhu, valjalo čuvati te ga ne upotrebljavati drugdje, van gdje mu je mjesto. I Nijemci ne upotrebljavaju prekrštanje gotovo nigdje drugdje, van da izraze *ü*. Meni barem nije poznata druga iznimka osim riječi: *Räthe* za razliku od: *rathe* i *Tapete* za razliku od: *tappte*. Ali oni si ovdje ne mogu pomoći, a mi si možemo. Neka bi se n. pr. za *ćete* stvorio oblik tako, da bi se odozgo počelo sa *e* (što već i onako znači *će*) te mu se pripojilo nizbrdno *t*, tako da bi taj oblik bio pravi pendánt obliku: *ste*. Taj bi se onda znak lako spajao sa: *biti, moći i morati*. — Između: *hoću* i *hoće* mala je razlika, jer to, što je kod: *hoću* početno *h* nešto malo stavljeno u nizinu, slabo vrijedi, pošto nema uz *h* inog slova, koje bi markiralo crtu; po gotovo teško će se razlikovati onda, ako je stenogram pisan na necrtanu papiru. Možda bi bilo bolje, da za: *hoću* ostane *ho* na redici, a kod: *hoće*, da se izvuče još *e*. — Između: *htjeli smo* i *htjeli bismo* (p. 42.) nema nikake razlike. — Kod aor. glagola *moći* pisano je 2. i 3. lice sing., koje glasi: *može*, sasvim kao 3. lice plur. (p. 43.) Kod: *morati* ispušten je u pismu na str. 43. temeljni znak *mora*, a kod: *ne bijaste li* na str. 45. ispušteno je *li*. — Na str. 46. u vježbi (1. redak) u riječi: *ne uzda je* nije tačno izražena konzonancija *sd = zd* (cf. *sd* i *s-d* p. 17. u paradigmi 5. redak). Istotako konzonancija *dñj* u riječi: *posljednji* (p. 47.) i u riječi: *srednja* (p. 49.), gdje se opaža suviše široko *posredno* spajanje između *d* i *nj*; ali kod ovoga znaka za *nj* skoro da drukčije ni biti ne može. — Riječi su: *planet* (p. 49.) i *suezki* (p. 74. i 79.) pisane prema njemačkom načinu: *leget, sehet, scherzet, stecket* za razliku od: *legt, seht, scherzt i steckt*; ali taj način pisanja nije nigdje u našoj knjizi ni riječju spomenut. — *Po prilici* ne bi se smjelo tako pisati na 49. i 50. str., jer se to istom na str. 54. tumači. —

Usporedimo li (p. 49.) nije izražena konzonancija *sp*. — Kod brojnika trebalo bi svakako spomenuti, kako se bilježe u stenografiji ovaki desetinski česnici: 0·29, 0·16, 0·75 itd. (vide te česnike u vježbi p. 49.) — Smije li se riječ: *objam* na str. 49. tako pisati, kad se to tek na str. 56. tumači; ili je to možda učinjeno s obzirom na samoznake: *opći*, *općiti*, *općenit* itd. na str. 35? — Kako je na str. 49. pisano: *po tom*, po istom bi načelu valjalo na str. 50. pisati i: *s toga*. — Među prijedlozima, ili bolje, već među samoznacima nalazimo prijedlog: *pod* tako pokraćen, da je u toj pokrati doista teško čitati; *pod*. Ja sam već god. 1881. bio iz grafičkih i iz obzira iteracije za to, da bi nam taj znak služio za prijedlog i prefiks: *pri*, kako rabi i Česima, Slovencima, Srbima i Bugarima. Toga sam mnijenja i danas, pošto me nije nitko niti kušao uvjeriti, da je to gore a ono bolje, dok sam ja za svoju tvrdnju naveo dokaze, kojih opet nije nitko do danas niti kušao da pobije. Ali kako vidim, ostalo je ipak sve pri starom. — Kao što: *uz* mogao bi se može biti i prijedlog: *nuz* (sa simbolično naznačenim *u*) eventualno i *niz* pisati sa *s* mjesto *z*; jer sa *nuz*, kako se sada piše, ne može se spojiti *gred* n. pr. *nuzgred*. Kod prijedloga *uspored* (p. 50.) nije dobro označena konzonancija *sp = zp*; istotako na str. 55.: *usprkos*, *usprkos tomu*, *usprkos svemu tomu*, — Ni kod prislova: *uzgred* na str. 52, nije tačno označena konzonancija *sg = zg*. — Kod veznika *ako i* (p. 52.) bolje bi bilo pisati nizbrdno *i* (sasvim onako, kao što rekoh i za zamjenicu *oni*). — Kod prislova sa sufiksima — *dje* n. pr.: *nigdje*, *negdje* itd. ja bi bio za to, da se taj sufix bilježi sa *e* (analogno sufiksu — *amo*, koji se bilježi sa *o*), n. pr. *nikamo*, *nekamo*, i sufiksu — *kada* (= *gda*), koji se bilježi sa *a*, n. pr. *nikada*, *nekada*, jer bi to u didaktičnom pogledu bilo bolje. Isporedimo samo: *nekamo*, *nekada*, *negdje*, *nikamo*, *nikada*, *nigdje* — sve bi se to pisalo po istom načelu, a ugodilo bi se i ijekavcima i ekavcima. — Kako Magdić bilježi: *u ime*, ja bi bio za to, da se tako bilježi: *u istinu* — a *u ime*, *naime*, *u to ime* neka bi se bilježilo sa *e* iznad *u* (= *u ime*), iznad *n* (= *naime*) i polag *t* (= *u to ime*) — jer za prislov *u istinu* imamo na str. 55. taki znak, koji se može čitati i: *u isti* i: *u istinu*, n. pr.: „*u isti trenutak je došao*“ i „*u istinu trenutak je došao*“. — U ostalom taj prislov: *u istinu* ni sam Magdić ne piše dosljedno (cf. p. 73. zadnji redak). Ovako bi imali jasne i razgovjetne kratice za: *u istinu*, *u ime*, *ujedno* (ovo, kako je na str. 53. označeno). — Za *jer* bilo bi može biti dovoljno, da se bilježi samo *r* na redici (za razliku od *mora*), a ne sa *r* kao srednjim slovom, kako je medju samoznancima na str. 29. i kod veznika na str. 53. — Složen se i onako tako bilježi (vide: *jerbo* i *jerda*). — „*Obzirom na to*“ nije dobro rečeno, već treba da se kaže „*s obzirom na to*“, pa bi prema tomu

trebalo i kraticu stvoriti. Na str. 54., 8. redak odozgo treba da bude *manje* (mj. *manjo*). — Kod: *odmah* (p. 54.) bilo bi možda bolje pisati *d*, a *h* kao slab glas ispustiti. — *Skoro* (p. 55.) neka bi se bilježilo bez *r*, dakle *ske* = *skoro* prema *sl:u* = *skupa*. — *Istotako* (p. 55.) moralo bi se po mom mnijenju pisati po istom načelu, kako je na str. 38. pisana zamjenica *isto takav*; jer kako je sada napisano, to je zapravo: *isti to*; čemu da „*tako*“ još više kratimo, kad je to gotovo nemoguće, jer je ispusten već *a* i *o*; ispustimo li još i *k*, onda će kolidovati sa siglom: *to*. — *Tim više* i *i to tim više* (p. 55.) bolje bi bilo *v* izraziti neposredno sa *m* (uplitanjem); istotako i *odviše* i *još više*. — „*U tu svrhu*“ (p. 55.) bolje bi bilo učiniti analogno sa znacima za: *u tom obziru*, *u tom pogledu* i *u tom smislu*; jer kako se sada piše, vrlo je slično znaku „*upravo*“ pošto je u lokaciji i neznatnom debljanju mala razlika.

Kod pisanja složenica (složenih riječi) ima po mom mnijenju dosta nestalnosti u ovoj knjizi; a ta je mana logička posljedica pišćeva stanovišta, koji bi jednom rado, da se razlikuje osnova od prefiksa, a drugiput hoće, da se prefiksi imaju osnovi što uže priklopiti, kako bi se vidjelo, da oboje sačinjava jednu riječ. Dakle i *vuk sit* i *koza cijela*. Ali oboje ne može biti, već: ili razlikujmo u pisanju osnovu i prefiks, ili ih spajajmo što uže! — Da navedemo nekoliko primjera te nestalnosti: Riječi: *naličiti*, *nanizati*, *odrasti*, *odrediti*, *odreći*, *odricati*, *odriješiti*, *odrezati*, *odvesti*, *odrjet*, *odražan* (vide, p. 73. pokratu za riječ *odvažnost*) piše Magdić jedanput tako, da razlikuje prefiks od osnove, a drugi ih put piše kao jednostavne riječi. Za to jedanput griješi protiv onoga pravila, koje ne dopušta, da se suglasnik u drugom slogu pred *i* stavlja u visinu, n. pr.: *naličiti*, *nanizati*; drugiput griješi, jer kida sastavljene konzonancije *dr* i *dv*, koje piše *d-r* i *d-v*. Tu bi se dakle trebalo odlučiti ili za jednu ili za drugu od gore već navedenih alternativa: ili razlikovati osnovu i prefiks — ali onda bi trebalo svako za sebe pisati —, ili te riječi smatrati jednostavnimi, pa ih prema tomu pisati kao sve ine riječi, prema postavljenim pravilima vokalizacije i konzonancije; u ovom drugom slučaju moglo bi se u svrhu udesnijega simboličkoga označivanja vokala dozvoliti i rastavljeno pisanje, kako to Magdić i sada čini. — Po mom je mnijenju jedino ova druga alternativa umjesna; pisati bi dakle trebalo riječi: *odrasti*, *odrediti*, *odreći*, *odriješiti*, *odrezati*, *odvažan*, *odvesti* i. t. d. onako, kako su u zagradi napisane; a riječi: *dosizati*, *dosize*, *naličiti* i *nanizati* (1. primjeri), *odličan*, *zanimati* i. t. d., ne valja tako pisati, kako su u knjizi napisane, već po onom principu, kako su pisane riječi: *posip* i *pomičan* (oba primjera) *polizati*, *odziv* itd. —

Smatrajmo dakle složenice s prefiksima kao jednu riječ; konzonancije, koje postaju time, što prefiks svršava konzonantom a osnovna

riječ š njime počima, izražavajmo, ako je medju njima neposredno spajanje moguće i naravno i ako ne nastane kaka sumnja prema postavljenim u tu svrhu pravilima. U svrhu simboličkoga naznačivanja vokala, mogu se složenice i rastavljeno — dakako blizu jedna do druge — pisati. Tako rade i Nijemci, koji imaju još veći broj prefiksa nego mi. Njihovo pravilo glasi: «Wo immer es thunlich ist, wird die Vorsilbe mit dem Anlaute der Stammsilbe durch Verschmelzung oder Einlegung verbunden». (Cf.: *erdenken, versagen durchmachen, entschlossen, andeuten . . .*)

Nu mogao bi mi Magdić odvratiti, da kako on piše: *odličan, zanimati* itd. istotako pišu Nijemci: *Ansicht, Bericht* itd. — Istina je, da pišu; ali je kod njih ovakovo pisanje izrično ovom iznimkom dozvoljeno; «Bei geringer Entfernung kann die Vorsilbe auf der Zeile bleiben», dok u Magdićevoj knjizi toga nema, pače sva pravila govore protiv toga. Uzmimo samo riječ *odličan* (p. 57., 3. redak odozgo) pa je analizujmo: Konzonanciju *dl* trebalo bi izraziti stješnjivanjem, dakle *neposredno*, a ona je izražena *posredno*, što je protiv pravila, izražena na str. 13: vokal *i* trebalo bi u toj riječi izraziti svojim znakom i to uzbrdnim *i*, a on je izražen *simbolički*, što je protiv pravila 1. a) na str. 7. — Isto se dade prigovoriti još nekim riječima kao: *odrazom* (p. 27., što će svatko čitati prije *odirazom* nego *odrazom*), *proklinjati* (p. 58.), *sasipati, nepomičan* (p. 59., 1. redak odozgo) — gdje je čak u *trećem* slogu konzonanat pred vokalom *i* stavljen u visinu! —, *poisprekidati, nedosižan* itd. S toga ne znam, zašto Magdić na str. 56. veli: «Kadšto je probitačno, da se način pisanja osnove, koja imade u prvom slogu *i*, promjeni u toliko, da se taj samoglasnik ne simboluje po pravilu 1. a) (str. 7.) nego se piše po pravilu 2. b) (str. 8.), kadšto i po 2. a)». — Jer ako Magdić na str. 55. glede pisanja prefiksa i osnovnih riječi veli, da se „*predstavci imadu osnovi priklopiti što uže, da se vidi, da oboje sačinjava jednu riječ*“, — onda se ne može kod tako pisane riječi onaj slog, koji je po sukcesiji *drugi*, smatrati za *prvi*! — Ako li Magdić misli, da i u pismu treba razlikovati u složenicama prefiks i osnovu, čemu je onda ono pravilo, „*da se predstavec imadu osnovi priklopiti što uže, da se vidi, da oboje sačinjava jednu riječ!*“ — —

Mislim, da niti je dobro, niti potrebno, da se isti prefiks piše čas na redici, čas ondje, gdje osnovna riječ počima, i to samo za to, da se vidi, što je prefiks a što osnova, n. pr.: *o-brana*. Zašto se ne bi prefiks redovno pisao ondje, gdje se i osnova riječi počima pisati? — Iznimke mogu biti vrlo rijetke; tako n. pr. kod t. zv. *izolovanih* prefiksa *iz* i *raz*, ili gdje to vokalizacija ili grafički razlozi traže. — Ali čemu praviti razlike u stenografiji u riječima: *o-broditi* i *ob-roditi*, kad toga

ni obično pismo ne čini? — Zar će zbilja nastati kaka sumnja, ako tko u stenografiji te dvije riječi jednako napiše? — N. pr.: «Pšenica je ove godine u Banatu izvanredno dobro obrodila» i «Mornari su obrodili pogibeljni cap Horn»? — Misli li tko zbilja sasvim ozbiljno, da se te rečenice moraju stenografski ovako bilježiti: «Pšenica je ove godine u Banatu izvanredno dobro *ob-rodila*» i «Mornari su *o-brodili* pogibeljni cap Horn»? — Takomu cjepidlačarenju nema ni u običnom pismu mjesta, još manje mu može biti u stenografiji, koja služi praktičnim svrhama. Drugo je dašto ondje, gdje bi mogla nastati kaka pometnja; tu treba dabogme praviti razliku. N. pr. pošto se: *o* i *ob* u stenografiji mogu samim *o* označivati, treba praviti razliku između: *orisati* i *obrisati* i ne pisati obje riječi sa *o*, već samu prvu, a kod druge treba *b* naznačiti i spojiti s njim neposredno *r*. Tako treba razlikovati: *odan* — *obdan*, *ostanak* — *opstanak*, *okopati* — *opkopati* i. t. d.

Da još o trećem dijelu stenografije kažem u kratko svoje mnijenje. —

Prije svega ja bi volio, da je i u hrvatskoj stenografiji u ovom dijelu gradivo raspoređeno po istom razdiobnom osnovu, po kojem su ga razdijelili Česi u svom Tjesnopisu, po kojem je i u srpskoj i bugarskoj stenografiji obradjeno. Zašto, o tom sam već u prijašnjem broju govoreći o Novakovoj radnji «Začetne okrajšave v slovenskem debatnem pismu» — rekao svoje razloge. Inače je gradivo u Magdićevoj knjizi sasvim iscrpljeno i dobro protumačeno. Navedeni su obilni i instruktivni primjeri, koji su lijepo i razgovijetno stenografovani te čine nauku o kraćenju rečenica svakomu jasnom i lako shvatljivom. Samo nečemu bi imao prigovoriti. A to je ono, čemu Magdić ni u korespondenčnom ni u debatnom pismu ne posvećuje dovoljne pažnje: on naime piše prečesto *padežne i glagolske sufikse*, gdje ih nije nužno pisati. Svršiv korespondenčno pismo, podaje nam na 63. i 64. str. štivo «Datula» kao primjer korespondenčnoga pisma. Ali u tom štivu nije tačno proveden princip pokraćivanja, koliko ga već u ovom dijelu biti mora, princip naime, da *samo ono valja pisati, što je neophodno nužno, da se pojedine riječi u rečenici mogu pročitati, dakle samo ono, što je bitno; a što nije neophodno nužno, što je nebitno, ne treba da se piše.* — Kako treba nebitno od bitnoga lučiti već u korespondenčnom pismu, to je lijepo pokazao već u uvodu svoje knjige Scheller na štivu «Die Wunder des Meeres bei Celebes». — Ja sam se nadao, da će po istom principu biti napisano u našoj knjizi i štivo: «Datula». — Ali nije. — Evo samo nekoliko primjera. Koliko bi se puta moglo ono uzbrdno *t* u inf. ispustiti, jer je jasno, da će ga svatko odmah moći iz smisla rečenice nadomjestiti. N. pr. «Nema bure, koja bi mogla datulu skršiti ili iščupati. Stablo će joj se svijati, da će se krošnjom zemlje doticati, ali se prelomit ne će». —

Slovo *t* dolazi u inf. u ovim rečenicama ni više ni manje nego *petputa*, i Magdić ga svakiput piše, a mogao bi ga mirne duše ispustiti, a to tim više, jer ovo uzbrdo *t*, odvadja i onako uvijek ruku od temeljne crte. — Magdić piše infinitivni *t*, ma da ga ne bi trebao pisati, i u debatnom pismu. N. pr. «Imao sam priliku moje (treba da bude «svoje») mnijenje o tom već izjaviti (bolje, «da izjavim») (p. 69.) Za tim odmah slijedeća rečenica: «Željezo se veoma rijetko nalazi u takovu stanju, da bi se moglo izradjivati. — I i u perf. bilježi Magdić prečesto sufikse kod participa, gdje ih ne bi trebalo, jer su s obzirom na konjugacionalni odnošaj sasvim suvišni. N. pr. «Datula nije Arapina nikada silila na težak posao». — «Arapin ne vjeruje, da ga ne bi datula razumjela». — «Bog je stvorio datulu». — Ili u debatnom pismu: «Svi putnici, koji su proputovali južno istočne krajeve Evrope, priznaju, da je Bosna najljepša zemlja na evropskom jugo istoku» (p. 74.). — «Grci su nam više zavrijedi/i u znanosti i umjetnosti, nego svi ostali narodi staroga vijeka» (p. 69.). — Iza prijedloga, koji samo jedan padež zahtijeva, Magdić često piše padežni sufiks. N. pr. «Datula ne može da živi bez južnog sunca». (p. 63.). Ili u debatnom pismu: «Sredozemno more dodje sa jadranskim opet do staroga ugleda» (p. 79.). — Čas opet uz isti prijedlog padežni sufiks ispušta, čas opet bilježi. N. pr. «Najdivnije priče arapske rodiše se pod datul (om)». Tu je u koresp. pismu ispušten sufiks: *-om*; ali u deb. ga je pismu u ovom primjeru zabilježio: «Brodovima su pod vodom sakrite hridi i prudovi najpogibelniji» (p. 71.). — Često piše padežni sufiks, gdje ga s obzirom na sintaksu ne valja pisati. N. pr.: «Arapin zove datulu kraljicom oaze» (p. 63.). «Hrvatska majka zove svoju ljubimicu jagodom (p. 63.). Ili u deb. pismu: «Dužnik, koji nije mogao svojega duga platiti, postao je kod Rimljana robom (p. 67.). — Na str. 33. stoji pravilo, da se komparativni nastavak može ispustiti, ako je kojim načinom već odredjen, a kao primjer navodi se: Lisica je lukav(ija) od vuk(a). Ali u deb. pismu nadjosmo taj komparativni nastavak pisan. N. pr. «Slavni govornik rimski Cicero govori na mnogim mjestima, da mu je domovina milija od života (p. 77.). Katkada piše isti sufiks na dvjema riječima uzastopce, a bilo bi dovoljno samo na jednoj. N. pr. «Vojska stavlja u svog obljubljenog vodju neograničeno pouzdanje, pa ga za to svuda slijedi vjerno i požrtvovno». (Riječ «požrtvovno» trebalo bi u toj izreci kratiti s istoga razloga, s kojega je malo niže pokraćen adv. „neprestano“).

Mogao bi još proslijediti i navesti više sličnih, na osnovu gramatike nedovoljno pokraćenih primjera, jer ih ima na pretek. Ali koliko sam naveo, budi dosta. Rado bi vidio stenografa licem u lice, koji bi mi kazao, da se to sve *mora* tako pisati! — Da stenografija obično pismo

već prvim svojim dijelom (korespondenčnim pismom) četiriputa, a debatnim sedam do osamputa natkriljuje, razlozi su slijedeći: što su stenografska pismena jednostavna, brzotečna (schreibflüchtig) i lako spojiva (verbindungs-fähig), što vokale ulažemo u konzonante, a ove spajamo medjusobom neposredno, što s obzirom na gramatiku bilježimo samo ono, što je bitno i neophodno nužno, a što je nebitno i lako nadoknadivo, ispuštamo, što se služimo siglama i abrevijaturama i što kratimo rečenice ili izreke na osnovu sintakse i logike. — Ako je tomu tako, a nema sumnje da jest, onda treba, da se tih temeljnih principa u svim tačkama i u svim pojedinim dijelovima stenografskog sustava što strože i što dosljednije držimo. Ne budemo li ih se držali, onda se odmičemo od bitnosti stenografije a primičemo se širokotračnom mehanizmu običnoga pisma. — Dakle: ili kujmo stenografsko gvoždje od alfabeta pa sve do logičnoga kraćenja, kako to princip zahtijeva, ili ne mrčimo gaća! — To nam budi stenografski dogma! —

Imače su pokrati u trećem dijelu stenografije i s obzirom na *uzrok* i s obzirom na *način* korektne i pravilne. Samo take riječi, kao što su n. pr. na str. 73. „*postradale*“, „*požrtvenost*“ i ine ovim slične, držim, da bi bilo bolje kratiti prijedlogom i početkom osnove, u kojoj imademo konzonancije *str* i *žr*, koje po mom mnijenju više vrijede od ma kakih nastavaka. U opće valja sastavljene konzonancije na početku svake osnove, bio pred njom prijedlog ili ne, držati najpouzdanijim obilježjem i oslonom riječi. Taki početak osnove treba dakle da imade vazda prednost pred nastavcima. Isporedi, kako je (na istoj str. pod 3.) kraćena riječ *najskrajniji*, pošto i *naj* treba smatrati prefiksom. (Miklošić, Vergl. Gramm. II. 1875. p. 359.); ovako bi bilo bolje kratiti i riječ *postradale*.

Druge bi pogreške u ovom dijelu bile slijedeće: U riječima: *Lipskoga* (p. 69.) i *tropskom* (p. 74.) nije pisana konzonancija *ps* prema paradigmi na str. 15., a riječ *električan* (p. 71. i 72.) nije pisana onako, kako uči pravilo na str. 62. — Nadalje riječi: *htijaše* (p. 68.), *mogoh* (p. 72.), *rudstvo* (p. 75.), *stotine* (p. 75.), *sama sebe* (p. 76.) i *medjusobno* (p. 79.) nijesu pisane prema onome, kako se uči na str. 42., 43., 61., 48., 37. i 51. — Kod glagola: *moram* (p. 72.) nije *r* pisan prema retku, kako je to na str. 43. — Između zamjenice: *kojim* (str. 38.) i *kojom* (p. 63.) nema nikake razlike, dok je opet zamjenica: *je* na str. 72. pisana kao pomoćni glagol *je*. — Za riječ: *vlada* kao kraticu u javnim raspravama mislim, da bi bilo bolje pisati dva *a* nad redicom (za razliku od prefiksa *ana*); jer onaj samoznak na str. 78. niti je kraći od ovoga *a* niti je pravilno napisan. — Kod riječi: *imajući* (p. 80.) trebalo bi znak za *-juć* sa suglasnikom *m* tako spojiti, kako se i *u* spaja sa kon-

zonantom *m*. To je lani i za Nijemce zaključio V. sastanak u Beču prema monakovskim prijedlozima za sufiks-*ung*, koji je sličan našem (j)uć. Zaključak je glasio: «Die Nachsilbe *ung*, wird mit *m* verschmolzen».

Prije nego zaključim, reći mi je jošte u kratko koju o *fonetici*, *razmjerju pismena* i o *jeziku* Magdićeve hrvatske stenografije.

U prvom i u drugom izdanju Magdićeve stenografije nalazimo kao glavno pravopisno pravilo u stenografiji: *piši po sluhu*. U trećem izdanju toga pravila više nema. Odatle zaključujem logički, da je to pravilo imalo vrijednost samo od god. 1871.—1895., a od ove godine dalje ne vrijedi više. Jer da vrijedi, ušlo bi i u treće izdanje. — Kako sada stvar stoji, meni se čini, da su stenografija i obično pismo u najnovije vrijeme u Hrvatskoj zamijenile svoje uloge. — Od god. naime 1862.—1892. vladao je kod nas u običnom pismu etimologijski pravopis. Nastojanjem stručnjaka Pavića, Maretića i Broza poprmljen je godine 1889. fonetički pravopis, koji je tri godine kasnije uveden u sve školske knjige. — U stenografiji se je kod nas od g. 1864. pa sve do g. 1891. odnosno 1895. govorilo: *piši po sluhu*, dakle fonetički. — Ali od te se godine više ne govori. Zašto ne? — Zar zato, što se u *običnom pismu* *zbilja* počelo pisati *po sluhu*, pa onda u *stenografiji* ne treba, samo da ne bude reciprociteta; jer u stenografiji, kako je ona sada ustanovljena, vlada etimologijski pravopis uz neznatne izuzetke. Pita se, hoće li ta opreka u pravopisu između stenografije i običnoga pisma moći obastati, kad jednom fonetički pravopis uhvati u običnom pismu čvrst korijen. Zar će se onda moći trpjeti take i ine nesuglasice, da će se po Magdićevoj stenografiji pisati; teško, sladko odteći, (vide p. 57., 5. redak odozgo), *odčitati*, *nadpis* . . . , a u običnom pismu: *teško*, *slatko*, *oteći*, *očitati*, *natpis* . . . ? — Nekako morat će se to izravnati, jer će inače te kolizije smućivati u školi jezičnu obuku. A pošto su jezikoslovci najnoviji pravopis tako opravdali, da se dosele još nije čuo temeljit i stvaran protudokaz, nema sumnje, da će se i stenografija morati u tom pitanju više prilagoditi fonetici. — Ako li će time gdjegdje nastati teže i neudesno spajanje pismena, onda neka se po iznimci dozvoli međusobna zamjena sličnih (bezvučnih i zvučnih) glasova, kako to već sada činimo kod *s* i *z* (n. pr. *uz*). To je eto opet dokaz, kako bi kod stvaranja znakova valjalo na to paziti, da slični bezvučni i zvučni konzonanti kao n. pr. *č* i *dž*, *p* i *b*, *š* i *ž* itd. imadu u stenografiji što više slične znakove, učinjene po istom principu, kako se to n. pr. kod *b* i *p* kod nas lijepo ističe, jer je jedan znak = okrenut drugi. — Spomenuh to, jer držim, da ne će škoditi, ako se bude i o tom razmišljalo. —

Na str. 25. ove ocjene govorio sam o razmjerju pismena malih, srednjih i dugih u stenografiji i izrekao svoje mnijenje, da Hrvatska

stenografija imade sada razmjerno previše *srednjih* pismena. Magdić je poslije toga u 5. godišnjaku «Stenografa» na str. 21. i sl. napisao članak „O razmjerju pismena“, u kojem dokazuje, da je za stenografsko pismo probitačnije, ako je *srednjih* i *malih* pismena više od dugih. — To priznajem i ja i svatko drugi. — Ali o tom se ne radi „da mala i srednja prevladaju“, već bi Magdić trebao da dokaže, mora li u stenografiji broj *srednjih* (bez *malih*) biti veći od broja *dugih* pismena, i da li je to zbilja tako u onim stenografijama, koje sam ja naveo. Ili drugim riječima: smiju li *sama srednja* pismena u stenografiji pretežati *duga*? — O tom se radi, i to bi trebalo dokazati. — Ni to još nije po mom mnijenju dovoljan dokaz u prilog nužne nadvlade *srednjih* pismena nad *dugima*, ako Ant. Kronl i Jos. Dürich postavljaju alfabet samo iz *malih* i *srednjih* pismena. To bi tek onda bio dokaz, ako *daljnomo kombinacijom* tih pismena ne će izaći *primjeren* ekvivalent dugih znakova, a to jedva mislim, da će moći izvesti. —

Za jezik u ovoj Magdećevoj knjizi rekoh u uvodu ove ocjene, da mi se poradi svoje jednostavnosti, neprisiljenosti i kratkoće u stilizovanju pravila svidja, ali da nije naskroz *pravilan*. Evo nekoliko tih nepravilnosti: Kako je ova knjiga namijenjena ponajviše školi, zgodnije bi bilo, da je pisana školskim pravopisom. — Ali više nego to, treba prigovoriti piscu, što u njoj ima dosta pogrješaka pravopisnih i gramatičkih. U kratkim slogovima ne piše se: *ie* nego *je*, ne valja dakle: *izviestnost* (p. 1.), *sietiti* (p. 11.), *liešniku* (p. 21.), *cielotni* (p. 21.), *cielov* (p. 27.), *grišnik* (p. 27.), *promienljive* (p. 28.), *viešt* (p. 28.),, kao što ne valja, što je u dugim slogovima bilježio: *je* mjesto *ie*, n. pr.: *mjena* (p. 11.), *mjeh*, *zjeh* (p. 11.), *zamjeniti* (p. 44.), 3. lice sing. prez. *promjeni* (p. 56.), *nepromjenjeno* (p. 66.), gen. sing. *umjenja* (p. 76.) . . . Ne piše se: *nisu* (p. 10., 22., 28., 65.), *viditi* (p. 66.), *uticati* (p. 13. — što bi bilo prema: *utaknuti* —), nego: *nijesu*, *vidjeti*, *utjecati* (prema: *uteći*). Ne valja pisati: *pako* (p. 3., 22., 29., 69.) nego: *pak*. — Ako pisac *r* sonans bilježi s apostrofom u riječi: *gr'oce* (p. 18.), zašto piše u istom retku: *umro*, *tro*, *dopro* bez apostrofa? — Zašto piše: *lahko* (p. 1. dvaputa, p. 46., 65.), kad zna, da treba pisati: *lako* (p. 13.). — Ispred: *ću*, *ćeš*, *će* . . . otpada krajnje — *i* u infinit. nastavku: — *ti*, ne valja dakle: *napomenuti* *ću* (u predgovoru), *viditi* *ćemo* (p. 66.), *biti* *će* (p. 66.). — Pisac upotrebljava novije oblike za dat., loc. i instr. pl. na: — *ima*, — *ama*, ali ih miješa sa starijimi: *ovimi* *znakovi* (p. 1.), sa *svojimi* *znakovi* (p. 3.) — a gotovo u istoj vrsti: sa *suglasnicima*! — *srednjimi*, *dugimi*, *predidućimi*, *sljedećimi* (p. 7.), u *spisih* (p. 25.), po *kojih* (p. 66.), u *svih* *oblicih* (p. 75.), *kraticam* (p. 44.). — Acc. pl. od: *on*, *ona*, *ono* nije: *nje* nego: *njih*. — Adverb. verb. praes. act. ne deklinuje se danas, ne

valja dakle: *predidućimi* (p. 7.), *pokrate sastojeće* od . . . (p. 66.), kod glagola *stojećih* na kraju (p. 72.), *predhodeće* riječi (p. 75.), od *predhodećih* (p. 75.). — Kaže se: *vrsta*, gen. sing. *vrste*, po tom ne valja nom. sing. *vrst* (p. 65., 76.), gen. sing. *vrsti* (p. 65.). — Zastarjele su riječi i oblici: *koli* (p. 76.), *rabiti* (p. 3., 29., 40., 47. itd.), *izuzam* (p. 10.), *glede* (p. 15., 36.), ali se lako potkradu, ako je čovjek na njih navikao. — Pogriješni su verbalni oblici: *počimlje* (p. 4. i 5.), *obiljuju* (p. 13.), *uvršćamo* (p. 29.). — Karpate je acc. pl., a nom. je pl. *Karpati*. — Od: *lako* komparativ je: *lakše* a ne *laglje* (p. 66.). — Slabo je gradjen pridjev: *glagolni* (p. 68.), a čini se i pridjev: *grafičnih* (p. 4.) — Čemu kovati riječi: *običajan* (p. 1.), kad to isto znači i riječ: *običan*; prema tomu bilo bi bolje „*uzbrdo*“, nego „*uzbrdno*“. — Čini se, da pisac ne razbire razlike medju odredjenim i neodredjenim adjekt. oblicima, dok piše u predgovoru: *čitavi predmet* (trebalo bi da stoji: *cio predmet*); oni *splinu* u *jedinstveni* oblik (p. 13.), da *splinu* u *novi jedini* znak (p. 14.) — Dijalektično je; *jelen se pase* (p. 13.), tako i *čizma* (p. 14.), — na str. 20. dobro stoji: *čizme* — i značenje riječi: *hitati* (mjesto: *hvatati* = *loviti*) u rečenici: *soko(l) ni hita* muhe (p. 13.), — uzetoj iz Miholićeve Hrv. stenografije (p. 13., sten. p. 5.). — Ne kaže se: *oni splinu* (p. 13.), *da splinu* (p. 14.) jer je infinitiv: *spliniti se* (u Vukovu rječniku: *splīti se*), a ne: *splīnuti*. — Drugo je *nastati*, a drugo: *postati*, za to ne valja, što pisac u predgovoru kaže: *nastala su* neobhodno nuždnim i učila . . . — Ne valja ni ona rečenica u predgovoru: «Učevno gradivo rasporedio sam posve sistematički . . . prepustivši učitelju *svoj* posebni postupak», jer se u njoj ono: *svoj* ne odnosi na učitelja (a trebalo bi da se odnosi), nego na subjekt rečenice. — Zašto piše pisac: *opetuje*, kad je to prema českom: „*opakovati*“, a mi imamo svoju riječ: „*ponavljati*“. Ima u ovoj knjizi i germanizama: *na gore* (p. 9. — *aufwärts*), *opazka* (p. 11.), *što moguće* (p. 17.), *dvojbenost* (p. 21.), *nedvojbenog* (p. 28.), *početkom* (p. 75.) — mjesto; *na početku* —, *U pogledu naznačivanja* (p. 14.) . . . Mjesto: *dočim* bolje je: *dok*. — Tu i tamo trebalo bi malo jasnije stilizovati pravila. N. pr. na str. 32.: «Ako su imenice ili imenice sa pridjevima spojene . . .» bilo bi svako bolje: «Ako su imenice medju sobom ili s pridjevima spojene . . .» —

Našlo bi se i više pogriješaka u ovoj knjizi, nego što ih mi ovdje mimogredce pobilježismo, ali i ovo je, mislimo, dosta, da podsjeti pisca, na što mu valja paziti priredjujući novo izdanje ove knjige. —

Ja sam svršio. — Bavio sam se s ovom najnovijom naučnom knjigom u hrv. stenografskoj literaturi nešto dulje i potanje. Učinio sam to iz dva razloga: a) jer držim, da je pisac knjige, koji jur prijeko

četvrt stoljeća neumorno radi na stenografskom polju i koji je Hrvatima napisao eto treću knjigu, to u potpunoj mjeri zaslužio; b) jer mi je stenografija, to prekorisno umijeće, na srcu, pa bi rado i sam nešto pridonijeti njezinu napretku. Time ne ću da kažem, da sam ovom ocjenom doista već i privrijedio i da je sve, što sam u njoj istaknuo, čista i nepobitna istina. Ali to velim, da sam o mnogim stvarima razmišljavao ozbiljno — i koliko sam mogao — intenzivno, ne bi li time potaknuo i druge stručnjake, da to isto čine. Može biti se je to mnogomu činilo cjepidlačarenje. Ja ne mislim tako, pače sam duboko uvjeren, da bi bilo od neiskazane koristi po napredak hrv. stenografije, kad bi svi učitelji u Hrvatskoj, koji se u obuci tom knjigom služe, pa i ini stručnjaci, sve što nadju, da je ili nedostatno, manjkavo ili može biti nepravilno, sabirali i onda ili privatno priopćili piscu, ili pak javno u stručnom listu iznijeli svoje primjedbe. — Nema sumnje, da hrv. stenografija napreduje — ali dosele još uvijek pod rukom samo jednoga čovjeka. Koliko ih imade, koji ga upozoruju ili upućuju budi na ovo, budi na ono? — Ili zar u stenografiji ne vrijedi ona: više očiju više vidi? — Ili zar samo u stenografiji *mora* i *može jedan* na sve doći? — A kako biva drugdje? — Radimo dakle vesela srca i sjedinjenim silama, da nam vrijeme, koje imamo do četvrtoga izdanja, ne prodje neupotrebljeno! Obradujmo i usavršujmo dosadanje gradivo! — Doći će vrijeme, kad će u sve težoj i oštrijoj životnoj borbi i kod nas stenografija postati u velike traženo sredstvo, kako to već i drugdje biva. Radimo dakle već sada, da do onda priredimo brašno čisto i lijepo, iz kojega će se dati umijesiti kolač dobar i tečan za svakoga Hrvata, koji bude zaželio, da nauči stenografiju. — U to ime: Bog pomози! —

Одговор на „Одзив из Хрватске“.

Велечастни г. Голубан Дворски имао је доброту, да се одазове на мој чланак „Стенографија у Србији“, штампан у броју 6. „Стенографа и Гласника југо-славенског“. Ја му од свег срца благодарим на пажњи и његовим добрим жељама.

Г. Дворски, износећи своје три тачке за солидарност Срба на стенографском пољу са осталим Југо-Славенима, побудио ме је, да и ја изнесем своје начине о тој солидарности и начину, како се та солидарност, ако се хоће, може и постићи.

Ја мислим, да се она може постићи тек онда, ако свршена већ факта не сматрамо као злу вољу или егоизам, него као подмирење потребе оног времена, када су она стварана.

Г. Јован Миловановић, наш одлични стенограф и први учитељ стенографије у Србији, учио је ту вештину брзописа у Ческој (у Прагу), и г. Голубан признаје Чехе, као „пајјаче културно племе“; по томе излази, да је он написао врло добру стенографију, по систему Габелсбергеру, на основици српског језика, а то тим пре, што су га у изради помагали најбољи вештаци стенографије, браћа Чеси његови пријатељи и професори. — Г. Миловановић онда није имао друге идеје, већ да подмири потребу, коју је изјавила влади народна скупштина: да набави стенографе.

Тако исто, мислим, да се није обазирао на што грубо и високоучени г. Магдић, када је писао хрватску стенографију, већ је радио неуморно, да одговори савременој потреби друштва, у ком се кретао.

Што је велепоштовани г. Безеншек удесио Габелсбергеру стенографију за употребу у Бугарској, то није била у почетку може бити толико идеја за културно јединство Југо-Славена, колико да подмири потребу собрања бугарског; али је већ то дало повода, да се роди и идеја за шири споразум Југо-Славена на стенографском пољу.

Г. Јован Ристић бив. краљеви намесник пише:

„У науци је већ одавно усвојено, да нови правци не постају из небуха ни на књижевном, ни на политичком пољу. Нагомилавају се читави слојеви нових погледа, отварају се нове потребе, које траже задовољења. Из тога извора ничу нове струје, које покрећу народе и воде их на нове путове!“¹⁾

Идеја за културни споразум југо-славенских стенографа већ је ту. Ваља је остварити, али како? —

То питање занима и младог пријатеља г. Голубана и г. Безеншека; нека се и мени дозволи, као старом човеку, да сада са мојим потписом, поновим оно, што је већ штампано у броју 6. „Стенографа“ на стр. 92 под насловом: „Из Србије“ без подписа.

Бугари, Срби и Хрвати, три југо-славенска племена, имају сваки за себе своја правила стенографије, па чак и стенографска азбука није нам једнака у свему. Ја знам, да сваки језик има своје особине, али те би се особине, мислим, могле бар у стенографији довести у хармонију, те би се онда олакшало и читање и разумевање онога, што се чита. У толико пре би се то могло постићи, што је и Габелсбергеру начело: „Пиши како чујеш“. — А да је нама Југо-

¹⁾ Последња година спољашње политике Кнеза Михаила. Написао Јован Ристић. 1895. година.

Славенима врло нужно, да се разумемо и да образујемо културну заједницу, то мислим сваки одобрава. Ето шта ме је побудило, да Вам досађујем овим предлогом: Да Ви, г. уредниче, узмете иницијативу и предложите, да одреде Бугари, Срби, Хрвати и Словенци по два своја капацитета стенографа, и да се састану у Београду те да израде заједничку стенографску азбуку и опћа правила, на основу којих би изучавали стенографију југо-славенску: Срби, Бугари, Хрвати и Словенци.

Ја мислим, да само сложан рад може имати успеха, и најбоље идеје без споразума и слоге пропадају.

С тога благодарехи г. Голубану за његову заузимљивост, молим га, да дејствује и даље на одличној идеји, не би ли побудио и остале пријатеље, да ту идеју прихвате и потраже начина, како да се она и оствари.

Љ. Узун Мирковић, пуковник у пензији.

Београд, 17. сечана 1897.

Našim gg. naročnikom.

S tim zvezkom skončamo VII. tečaj «Jugoslavjanskega Stenografa». Naš list preneha izhajati — vsaj za neko dobo. Uzrok temu je, ker je urednik z delom preobložen, a izdavanje takega strokovnega časopisa stane mnogo truda ter je spojeno z velikimi stroški. Pomislite, urednišvo je na Bolgarskem, tiskarna v Avstriji, litografija na Nemškem a sodelovalci po raznih deželah. — Vsega tega pa pri sedanjih razmerah nij možno osredočiti. K temu še pride nebržnost mnogih naročnikov, ki so naročnino na dolgu za 1896. in celo za 1895. leto. Poslednjikrat jih prosimo, naj poravnajo, kar so dolžni. Ako bi tudi vsak naročnik redno plačeval, to bi se komaj stroški za tisek pokrivali; a tako je ne samo ves trud žrtvovan, ampak še znatna materijalna sredstva. Ko bi bil vsaj moralen uspeh nekako primeren žrtvam, in ko bi se mi s časom prepričali, da je seme od nas posejano začelo roditi plod, tedaj bomo spet nadaljevali izdavanje «Stenografa» ali pa «Glasnika». A za zdaj: z Bogom! In morebiti: na svidenje! — Uredništvo.

Plovdiv, 13. februvarja 1897.

КЪМЪ НАШИТЪ ГГ. АБОНАТИ.

Съ настоящата книжка ний свършваме VII-то течение на „Югославински Стенограф“. Нашето списание прѣстава сега да излива — чине за нѣколко врѣме. Причината е тази, че редакторътъ е много занятъ съ работи, а издаването на таква списание изисква много трудъ и е свързано съ голѣми разноси. Помислете, редакцията е въ България, печатницата въ Австрия, литографията въ Германия, а сътрудницитѣ ни въ равни страни. — Всичко това обаче не може да се свършдо- точи при настоящитѣ обстоятелства.

При това има още небрежностъ отъ страна на мнозина абонати, които ни дължатъ абонамента за 1896 а даже и за 1895. година. Последенъ пътъ ги молимъ, да заплатятъ, каквото ни дължатъ. Ако би да плаща редовно всѣкий абoнaтъ, то едвaмъ щѣхъ да се покриватъ разноситѣ за печата; а така се жертвува не само трудътъ нашъ, но още значителни материални сръдства. Да бѣше моралния успѣхъ до нѣидъ съразмѣренъ съ жертвитѣ, и ако ний ще можемъ да се убѣдимъ съ врѣмето, че сѣмето посѣяно отъ насъ захвана да ражда плодъ, тогава пакъ ще продължаваме съ издването на „Стенограф“ или „Гласника“.

А за сега: събогомъ! И можеби: до свидание! —

Редакцията.

Пловдивъ, 1-й февруарий 1897.

Стенографически новини. Stenografske viesti. Stenografske novine. Стенографске вести.

ОТЪ БЪЛГАРИЯ.

— Частенъ курежъ по стенографията отвори, по желанието на нѣколко чиновници, редакторътъ на това списание въ Пловдивъ. Въ него зиматъ участие 12 души, повечето секретари при разни сѣдилища, гдѣто се осѣща отъ день на день по-голъма нужда отъ стенографията.

— На земледѣлческото училище край гр. Руссе има 4 ученици, които се занимаватъ много съ стенографията и сж я усвоили безъ учитель споредъ нашитѣ учебници. Това е твърдѣ похвално нѣщо.

— Въвеждане на пишущитѣ машини въ България. Отъ день на день се осѣща нуждата за въвежданieto на пишущи машини въ България. Ползата отъ тѣхъ е очевидна за всички. Най-напрѣдъ бѣше доставена пишуща машина въ богословското училище въ Самоковъ (прди 6—7 год.) По-подирѣ такъва машина съ латинска азбука е доставила главната дирекция на пощитѣ и телеграфитѣ, а малко по-сетнѣ министерството на търговията и земледѣлието и мин. на въшнитѣ дѣла сж купим по 2 машини. Стенографитѣ при нар. събрание Т. Гълъбовъ и Сп. Велевъ си заржчихъ пр. год. отъ Берлинъ една пишуща машина, съ която тѣ вече работятъ при прѣвежданieto на стенограмитѣ въ обикновено писмо.

IZ HRVATSKE.

— Promjena u hrv. saborskom stenografskom uredu. Prigodom zasjedanja hrvatskog sabora, koje je započelo dne 19. studena pr. g., promjenio se stenografski bureau u toliko: da je broj članova narasao na četrnaest i da svaki «turnus» radi u sabornici samo 10 minuta. Dočim je dosada bilo, kako smo to već jednom

objelodanili u našem listu, dvanaest članova, a svaki «turnus» radio je 15 minuta. Svaki deset minuta izmjenjuju se «turnusi». Dok koji «turnus» dodje opet na red, proteče jedan sat. U ovo vrijeme daje se stenogram sasvim udobno prenijeti u obično pismo. Redovito preostane još po par minuta za odmor. Ako je govornik vrlo brzo govorio ili mnogo čitao, dogodi se katkada, da se u ovom razmaku od 50 časova ne svrši cijelo dechiffiranje. Za pol sata iza svršetka sjednice priredjen je čitav manuskript za tisak. Drugog dana dijeli se prije sjednice potpuno stenografsko izvješće medju članove sabora. — Svaki «turnus» sastoji se iz voditelja «turnusa» i pomoćnog brzopisca. Za prepisivanje stenograma uređjene su dvie sobe kraj sabornice s nužnim pokućtvom i materijalom. Šesti turnus, za koji se je povećao stenografski bureau, sačinjavaju profesor i docent na sveučilištu Dr. Vladimir Varičak i slušatelj fil. Slavo Dragić. — Prema spomenutom sastoji se sadanji stenografski bureau hrvatskog sabora iz slijedećih: Franje Magdića, profesora u miru kao ravnatelja, a Dr. J. Šilovića, sveuč. prof. kao zamjenika ravnatelja, zatim iz «turnusa»: Stanka Miholića, profesora i učitelja stenografije na kr. sveučilištu i Ivana Jamnický-a, profesora; Dr. Milana Novaka, kot. pristava i Lavoslava Jamnický-a, slušatelja fil.; Dr. Franje Salavari-a, pristava banskog stola i Seiferta, pravnik; Vojtjeha Štajdohara, sudbenog pristava i Stanka Hondla, ispit. namj. učitelja; Ljudevita Tomšića, ravnajućeg učitelja i Dr. Ilije Prica, sudb. askultanta; Dr. Vladimira Varičaka i Slavo Dragića.

IZ SLOVENSKIH DEŽEL.

— Stenografski tečaj društva odvjetniških in notarskih uradnikov v Celji, vrši se vže od meseca decembra pr. l. in napreduje prav dobro. Podučuje se za

zdaј v nemški stenografiji, ker ista lahko posluži za podlago poduku v slovenski stenografiji. Tečaj za poduk v slovenski stenografiji prične se okoli velike noči in upamo, da se bode takrat število slušateljev znatno pomnožilo. Sedajni tečaj obiskuje 14 udov in 4 neudje.

— Na Mariborski gimnaziji se goji stenografija slovenska z veliko navdušenostjo. Vseh je zdaј 40 dijakov stenografov: 12 v II. in 28 v I. oddelku. Vsak mesec izdajejo ti dijaki «Tespnoписно Čitanko» v rokopisu. To je dobra in koristna vaja.

— Z Gorice se nam poroča, da bode tam gimnazijalec Rataј zbral dijake v stenografski venček, kakor jih je zbral Al. Potrč na Mariborski gimnaziji. Želimo dober uspeh.

— V Mariborskem bogoslovskem semenišču se je začelo tudi gibati v istem smislu. To je vse hvale vredno.

— Na ljubljanskej gimnaziji se bodo vadili dijaki v slovenskej stenografiji pod vodstvom g. J. Marna celo drugo polletje.

ИЗ СРБИЈЕ.

— Статистички годишњак кр. стенографског института у Дражданима нема ове године — што веома жалимо — дата из краљевине Србије. Ми знамо, да се је подигло занимање за нашу уметност у братској земљи у последње доба, а нека се то узнаде и у страном свету. Зато желимо, да прате будуће године тоже српски учитељи стенографије статистичка дата кр. стенографског института у Дражданима (Dresden).

Отъ странство. Из страного свieta. Из страного света. Из других дежел.

— Статистика на Габелсбергеровата стенографија отъ 1895/1896 г. ни показва, че нашето искуство направи пръв тој периодъ значителенъ напредъкъ. Числото на ония, които изучаватъ стенографијата споредъ нашата система, се вѣскачи на 49.752 души, сирѣчь за 4.749 по-вече отъ минѣлния периодъ. Отъ тѣхъ се падатъ на Австрија 14.783 души (пръвъ мин. периодъ бѣхъ 12.836), на Германија 28.943 (пръвъ мин. периодъ 25.854). Останѣлитъ се распорѣдѣлитъ на другитъ страни. И въ Бѣлгария е пораснало числото на училитъ стенографијата на 700 (първоначални), а има освенъ това и около стотина въ по-

горния курсъ. Числото на Габелсбергерскитъ стенографически дружества се вѣскачи отъ 976 на 1064.

— Gosp. prof. dr. Zeibig, дворни svetnik, član Draždanskega stenogr. zavoda, stopi početkom tega leta stalno v pokoj. On je bil mnogoletni referent za slavjansko stenografijo v istem zavoda in v službenem glasilu «Correspondenzblatt», ter si je pridobil v tem obziru mnogo zaslug. V prihodnje bode v tem zavodu primanjkovalo tako vrlega zastopnika za našo umetnost. Želimo pa gosp. svetniku, da bi mnogo let užival v zdravju zaslužen pokojnino.

Книжовность. Književnost. Книжевносѣ. Književnost.

— Těsnopisné Listy, теč. XXV. č. 1. imajo sledeče članke: Oglas, Znanstveni stenografski odbor, Vesti književne in stenografske, Raznosterosti, — Priloga: Društvene vesti, Predlogi glede promeni v českem tespnoписu, Zmes. — Br. 2.: † P. Frančišek Gaba. — Raznosterosti. — Priloga: Pregled, Predlog o promeni v českem tespnoписu (nadallevanje). Zmes.

— Годишно изложение, прѣдставено при редовното общо събрание

на първото Прашко дружество на Габелсбергеровитъ стенографи за дѣятелността му пръвъ 1895/1896 год. Отъ тая брошура извличаме слѣдующитъ данни: Дружеството брои 8 почетни членове, 7 основатели, 31 корреспонденти и 125 дѣйствиущи. — Приходитъ на дружеството: 5149 а разноскагъ 2940 флор. Оставатъ въ кассата 2209 фиоринти.

V knjigarnah: D. Hribar v Celji, F. Kleinmayr & Bamberg v Ljubljani,
L. Hartman (Kugli & Deutsch) v Zagrebu in Al. Bezenšek v Plovdivu

dobivajo se:

PISMA IZ PARIZA

Spisal

Anton Bezenšek,

častnik akademije francoske (officier d'Académie) prvi član mednarodnega stenografskega kongresa v Parizu (1889).

Cena 40 kr. = 1 lev = 1 dinar.

Knjiga objema 25 pisem na 164 straneh v 16°. Naslovi zanimivejih pisem so:
Prvo obiskovanje razstave. — Eiffelov stolp. — Razstava lepih umetnosti. — Notre Dame
— Louvre. — Koncert zbranih vojaških godb francoskih. — Zgodovina človeških stanovanj
— Večerne zabave. — Srbski paviljon v razstavi. — Palača svobodnih umetnosti. —
Trokadero. — Razstava šolskih knjig in učnih pripomočkov. — Fotografija. — Šole
svobodnih umetnosti. — Koncert s 1800 pevci. — Muzeji in cerkvene dragocenosti. —
Stenografski kongres. — Iz razstave orientalskega oddelka. — Svobodne umetnosti. —
Elizejska polja. — Pri predsedniku republike. — Pantheon. — Bastilja. — Galerija slik.
— Industrana palača. — Ogromen globus. — Zabave za otroke in odrasle.

Книжарница

„ПЧЕЛА“

ЛУИ БЕЗЕНШЕКЪ И С-не

Пловдивъ.

Прѣпоръчва и продава слѣдующитѣ собствени издания:

		Часть	лева	ст.
А. Безеншекъ	Егика или правоуение	—	2	—
А. Б. Буковски	Рѣководство по нѣмскій езикъ (Упражнения)	I	2	—
"	" " " " (Грамматика)	II	2	—
"	" " " " (Читанка)	III	2	—
"	Винтаксиъ на нѣмскій езикъ	—	2	—
А. Безеншекъ	Българска стенография	I	2	50
"	" " (Дебатно писмо)	II	2	50
"	" " стенографиска читанка	—	2	50
"	Ст. книжки за домашни и класни упражнения	—	—	30
"	Рѣководство по отвѣсното писмо	—	1	—
Ф. Франгешъ	Таблица съ българската отвѣсна азбука	—	—	10
А. Б. Буковски	Книжки за отвѣсно писане	1	—	10
"	" " " "	2	—	10
"	" " " "	3	—	10
А. Безеншекъ	Югославянскій Стенографъ отъ 1895	VI	4	—
"	Югославянскій Гласникъ " " "	I	2	—

Knjigarna Alojzija Bezenšeka in dr.
v Plovdivu (Philippopel)

priporoča se za naročila vsakovrstnih slavjanskih knjig, posebno ruskih, bolgarskih, hrvatskih, srbskih in slovenskih.

Lastna založba stenografskih in raznih šolskih knjig.

Postrežba brza in točna. Dopisuje v istih jezikih. Conto-corrénte pri «Wiener Bank-Verein».

Югославянски Стенографъ и Гласникъ
 Jugoslavjanski Stenograf i Glasnik

Југославенски Стенограф и Гласник

годишно na leto na godinu на годину	10	книжки zvezkov svezaka свезака	цѣна сена сіена цена	5	лева kron kruna динара
--	-----------	---	-------------------------------	----------	---------------------------------

Naročnina in rukopisi pošiljajo se pod naslovom: — Predplata i rukopisi šalju se pod naslovom: A. BEZENŠEK, Plovdiv (Philippopol).

Предплата и рукописи се испровождаатъ до адресътъ: — Предплата и рукописи шаљу се подъ насловомъ А. БЕЗЕНШЕКЪ, Пловдивъ.

Knjižarne, katere sprejemajo naročnino: Celje; Dragotin Hribar; Ljubljana: Kleinmayr & Bamberg.

Книжарници, които приематъ предплатата: Пловдивъ: Книжарница „Пчела“ на Луи Безеншекъ; София: Придворна книжарница на И. В. Каскрова.

Knjižare, koje primaju predplatu: Zagreb: L. Hartman (Kugli & Deutsch), Sarajevo, Milan Šarić.

Кънижаре, које примају претплату: Београд: Дворека книжара Мите Стајића. Нови Сад: Лука Јоцић.

V knjigarnah: D. Hribar v Celji, F. Kleinmayr & Bamberg v Ljubljani, L. Hartman (Kugli & Deutsch) v Zagrebu in Al. Bezenšek v Plovdivu

dobivajo se mehko podvezani celi letniki naših časopisov, in to:

Jugoslavjanski Stenograf s prilogo

tečaj VI. od leta 1895.

—== Cena 2 goldinarja. ==—

Jugoslavjanski Glasnik

z 20 ilustracijami.

—== Cena 1 goldinar. ==—

Naročila na te knjige sprejema tudi uredništvo „Jugoslavjanskega Stenografa“ v Plovdivu ter jih brzo izvršuje.

Въ книжарницитъ на Б. Ив. Каскрова въ София и на Луи Безеншекъ въ Пловдивъ получаватъ се пълни брошюрани годишни течения отъ всичкѣ списания, и то:

Югославянски Стенографъ

—== съ притурка ==—

течение VI. година 1895.

Цѣна 4 лева.

Югославянски Гласникъ

съ 20 иллюстраци.

Цѣна 2 лева.

Поръчки приема тоже и нашата редакція въ Пловдивъ и ги пазърва на време.

ЮГОСЛАВЈАНСКИ СТЕНОГРАФЪ

JUGOSLAVJANSKI

STENOGRAPH.

Брой 9. Број.

Година VII Теџај.

Dijaška.

(Gaudemus igitur...)

т, р, а, в, н,
к, л, о, -
с, л, н,
с, б, в,
н, т, а, -

о, р, о, -
н, о, т, а,
с, а, л, а, г, о,
н, с, а, р,
т, а, л, л.

г, а, џ
с, а, с,
к, р, а,
о, с, р, н, а,
с, о, г, а, -

т, а, л, л, л,
с, л, џ,
о, с, н, л,
г, а, л, л,
а, в, џ -
л, џ -

ЮГОСЛАВЯНСКИ СТЕНОГРАФЪ

JUGOSLAVJANSKI

STENOGRAPH.

Брой 10 Број.

Година VII. Теџај.

Пролетъ.

н е р а л н а,
 н е р, д р н
 н е р н г а
 а р н д р -
 н е р, р а,
 н е р, р а,
 д н е о д
 а д а а,

а л е р, л н
 а л р г,
 а л д а
 о н а н а -
 а л г а,
 л г н р,
 а л г а,
 л н д -

а л р р,
 л д о
 л о л
 л о л -

н н о г -

Transliteration.

(Singing)

The first part of the song is in the key of G major and is in 4/4 time. It begins with a simple melody on the first line of the staff, which is repeated on the second line. The melody is simple and easy to remember. The lyrics are written below the staff and are in a simple, singable style. The song is a hymn and is intended to be sung in church. The lyrics are in English and are about the life of Jesus Christ. The song is a well-known hymn and is often sung at church services. The melody is simple and easy to remember. The lyrics are written below the staff and are in a simple, singable style. The song is a hymn and is intended to be sung in church. The lyrics are in English and are about the life of Jesus Christ. The song is a well-known hymn and is often sung at church services.

Filipu Kodermanu

(Hložil A. Borenšček)

re f o f re,
c r e b o r o t,
m b f l r,
u b i r,
w r h,
a r r e r -

es t o d,
L o r r e d,
m a h f -
r y a e r
s t h r y d,
e o l r o r -

k r h a s,
n e e r t o s,
e r e h o r -
f o r o r m,
n o f r y
u b l r -

f b r o r,
e f m r:
f o r o r -
e d l o f,
w o r y d,
P r e g -

B r y ' r e w
w f, o r o r
g o b o r e -
r d o f d
f y e r e s,
r o b e y -

o r e f, e r,
o r e r, g r o
d f d t (h),
L o r r e d,
i e f d f
e r e ' r e -

ead v
 deo v
 ead gey v
 deo v
 v v v
 deo v

v v v
 v v v
 v v v
 v v v
 v v v

v v v v v
 v v v v v
 v v v v v
 v v v v v
 v v v v v
 v v v v v

v v v v v
 v v v v v
 v v v v v
 v v v v v
 v v v v v
 v v v v v

Narodni pregovori.

v v v v v v v v v v v
 v v v v v v v v v v v
 v v v v v v v v v v v
 v v v v v v v v v v v
 v v v v v v v v v v v
 v v v v v v v v v v v

